

φιλοκαλικά σταχυολογήματα

24

2020.5

...διαβάζω...άκούω...καταγράφω

"ἔδοξε τοίνυν ἡμῖν τὰ ἐκ φιλομαθείας συνενεγκεῖν εὐρήματα" (Κύριλλος Ἀλεξανδρείας)

Κυριακή τῆς Σαμαρείτιδος

ἀγώνας γιά μελέτη

«άντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου» (Ἠσ. 12:3)

Τόν καιρό πού δέν ὑπῆρχε τό ἠλεκτρικό ρεῦμα τά πράγματα ἦταν δύσκολα. Ὁ μέγανος Ρῶσος ἅγιος **Παῖσιος Βελιτσκοφσκυ** (+1794)¹ ἔζησε τόν παλαιό ἐκεῖνο καλό καιρό τῆς φυσικῆς ζωῆς, χωρίς ὅλες τίς μεταλλαγμένες ἀνέσεις πού μᾶς κατακλύζουν σήμερα καί πού κάνουν πιό «εὐκόλη» τήν ἀπαλλοτρίωσή μας.

Νά πῶς ἔκανε κάποτε τίς μελέτες του τή νύχτα, ὅπως ὁ ἴδιος στήν αὐτοβιογραφία του σημειώνει:

«Μήν ἔχοντας κερι, ἐπειδή στή μονή σχεδόν ὅλοι οἱ πατέρες φώτιζαν μέ δαυλούς, ἄναψα καί ἐγώ δαυλό καί τόν ἔμπηξα σέ μιά τρύπα τοῦ τοίχου. Ἐπικαλέστηκα τή θεία βοήθεια καί ἄρχισα νά ἀντιγράφω, μέ μεγάλη ὅμως δυσκολία ἐξαιτίας τοῦ καπνοῦ, ὁ ὁποῖος, μή βρίσκοντας διέξοδο, κατέβαινε πρὸς τά κάτω καί γέμιζε τό κελλί μου. Ὄταν κατέβαινε πιό κάτω καί ἀπό τό κεφάλι μου, δέν μπορούσα πιά νά γράψω καί τότε ἀνοιγα τό παράθυρο τοῦ μικροῦ ἐκείνου δωματίου, πήγαινα στό μεγάλο κελλί καί περίμενα ὥσπου νά φύγει ὁ καπνός. Ὑστερα ἔμπαινα στό δωμάτιο, ἔκλεινα τό παράθυρο καί ἄρχιζα πάλι νά γράφω, ὥσπου ξαναγέμιζε καπνό. Ἔτσι ἔκανα κάθε

¹ Ἡ μνήμη τοῦ ὁσίου Παϊσίου Βελιτσκοφσκυστίς 15 Νοεμβρίου.

νύχτα, βρίσκοντας μεγάλη δυσκολία στο έργο αυτό, ώσπου στο τέλος απέκτησα μία καντήλα, στην οποία έχυνα λάδι και διευκολύνθηκα στο γράψιμο».²

Δέν είναι ή μοναδική περίπτωση πού ό ζήλος για τή μελέτη 'τέχνας κατεργάζεται'. Στο μοναστήρι του άγιου **Σεργίου του Ράδονεζ** υπήρχε φτώχεια και άνεχεια μέχρι και στά στοιχειώδη για τίς άκολουθίες.

«Μέ μεγάλη θλίψη, μερικές φορές, ήταν υποχρεωμένοι να παραλείψουν τήν τέλεση τής θείας Λειτουργίας, ή να κάψουν στά μανουάλια κομμάτια ξύλου ή δαδιού, αντί για κεριά. Τό θέαμα ήταν οικείο στή βόρεια Ρωσία, όπως και σ' άλλα φτωχικά σπίτια ή φτωχά κράτη, να βλέπεις ένα σπιτοκάλυβο να φωτίζεται από άναμμένο δαδί, πού κάπνιζε και ζέσταινε και φώτιζε κάπως τό χώρο».³

Μέ τόν καιρό προέκυψαν καλύτερες συνθήκες. Τό κερι διαδέχθηκε τό δαδί. Στά νεανικά του χρόνια, τόν καιρό πού φοιτούσε ακόμα στο σχολείο, ό άγιος **Τύχων του Ζαντόνσκ**, έξομολογεΐται:

«Όταν έπαιρνα τό μερίδιο του ψωμιού», διηγόταν άργότερα στον ύποτακτικό του Τσεμποτάρεβ, «τό μισό τό κρατούσα για τή συντήρησή μου, και τό άλλο μισό τό πουλούσα και άγόραζα κερι για να διαβάζω βιβλία».⁴

Τό κερι και τά δαδιά είναι βέβαια σχετικά φτηνά, σε έξαιρετικές περιπτώσεις όμως υπάρχουν και τελείως άνέξοδοι τρόποι. Διηγούνται για τόν γέροντα 'Ιουλιανό τής λαύρας των Αιγυπτίων στην Άναζαρβό τής Κιλικίας:

² Ταχιάου, "Όσιος Παΐσιος Βελιτσκόφσκυ , Βιογραφικές πηγές, 2009, 100.

³ Π.Β.Πάσχου, "Ό Μεγάλος Άγιος τής Ρωσίας, 1994, 52. («Τό ζήσαμε κ' έμεις στην Κατοχή και τόν πόλεμο», προσθέτει ό Π.Β.Π.).

⁴ Τύχων του Ζαντόνσκ, Πορεία προς τόν Ούρανó, 2004, 6.

«Έκανε γύρω στά
έβδομήντα χρόνια σ' ένα μικρό
σπήλαιο χωρίς νά αποκτήσει
τίποτε από τούτη τή ζωή, έκτός
από ένα τρίχινο σιχάρι κι ένα
χοντρό έπενδύτη και εύαγγέλιο
και κύπελλο ξύλινο. Όλα τά
χρόνια τής ζωής του δέν
άναψε λυχνάρι, αλλά τίς
νύχτες τόν καταφώτιζε φώς
από τόν ούρανό δείχνοντάς
του τή διάταξη τών
γραμμάτων, καθώς διάβαζε».⁵

Κι έρχομαστε στή Σαμαρείτιδα, τήν μετέπειτα μάρτυρα Φωτεινή, πού ήρθε στό
πηγάδι νά άντλήσει νερό και συνάντησε τό Χριστό. Ό άγιος **Γρηγόριος ό Παλαμάς**
θαυμάζει τόν πόθο πού είχε για τή μάθηση και τήν έρευνα για τήν άλήθεια, τήν όποία
βρήκε τελικά και άσπάσθηκε μέ τέτοιο ζήλο πού έδωσε και τό αίμα της γι' Αύτήν.

Γράφει γι' αύτήν ό άγιος Γρηγόριος:

**«Βλέπετε πόση ήταν ή μακροθυμία και ή φιλομάθεια τής Σαμαρείτιδας;
Βλέπετε πόση συλλογή είχε στή διάνοιά της και πόση γνώση τής Γραφής; Πόσοι
τώρα από τούς γεννημένους μέσα στήν Έκκλησία άγνοοϋν ό,τι γνώριζε ή
Σαμαρείτιδα...; Αύτή τή γνώση και βαθειά μελέτη τής θεόπνευστης Γραφής
δεχόμενος ό Χριστός σαν όσμή εύωδίας, έπέμεινε συζητώντας εύχαρίστως μαζί
της. Άν έχεις ιερά μελέτη και σπουδή, καθιστάς τόν έαυτό σου άξιο θείας
έπιστασίας, διότι αύτή είναι ή όσμή εύωδίας πού όσφραίνεται ό Κύριος».⁶**

Ό άγιος **Χρυσόστομος** μάς προσγειώνει κάπως στή δική μας, έξελιγμένη πλέον
και διαδικτυωμένη μορφή έπικοινωνίας ύπενθυμίζοντάς μας τίς θεόπνευστες
παρακαταθήκες, τό θησαυροφυλάκιο τής σοφίας τών πατέρων μας.

**«Πνευματικό λιβάδι και παράδεισος τρυφής είναι ή ανάγνωση τών θείων
Γραφών, μάλιστα παράδεισος τρυφής άνώτερος εκείνου του παραδείσου. Αυτό
τόν παράδεισο, τών Γραφών, όχι στή γή αλλά στίς ψυχές τών πιστών φύτεψε ό**

⁵ Λειμωνάριο, 51.

⁶ Γρηγορίου Παλαμά, Όμιλία 19:9.

Θεός· αυτό τόν παράδεισο ὄχι στήν Ἑδέμ, οὔτε κατά τήν ἀνατολή ἔβαλε σ' ἕνα ὀρισμένο τόπο, ἀλλά σ' ὀλόκληρη τή γή τόν ἄπλωσε, καί μέχρι τά πέρατα τῆς οἰκουμένης τόν ἔφτασε».⁷

Τό πηγάδι τῆς Σαμαρείτιδας, τό φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, εἶναι σήμερα μόνο ἕνας ἀρχαιολογικός τόπος προσκυνήματος, καταπατημένος καί αὐτός ἀπό πανθηρσκειακές ὀρδές. Ἔχουμε ὡστόσο δικό μας πηγάδι, μέ νερό ἀλλιώτικο ἀπό ἐκεῖνο τῆς Σαμάρειας.

«Ἄς ἐπανέλθουμε στίς θεῖες Γραφές, νά πιοῦμε νερό ἀπό τά δικά μας ἀγγεῖα, ἀπό τούς ἀγίους Πατέρες μας καί ἀπό τήν πηγὴ τῶν δικῶν μας πηγαδιῶν· ἄς πιοῦμε νερό ζωντανό πού ξεπηδάει καί ὁδηγεῖ στήν αἰώνια ζωὴ ὅσους τό πίνουν»⁸ (Κύριλλος Ἱεροσολύμων).

Ἄναγκη νά ἀναζητήσουμε κι ἐμεῖς τό πηγάδι ἀπ' τό ὁποῖο θ' ἀντλήσουμε τό ὕδωρ τό ζῶν, ὅπως εἶπε σήμερα στό εὐαγγέλιο ὁ Χριστός μας.

Τώρα πού τά smart phones κλέβουν μέ πολύ smart τρόπο τό χρόνο μας καθώς σερφάρουμε στήν εἰκονική πραγματικότητα (ἀγνοώντας τήν πραγματική πραγματικότητα), τό χρυσοστομικό σλόγκαν ἤχει στή διαπασῶν:

«Δέν εἶναι δυνατό νά σωθεῖ κανεῖς, χωρίς ν' ἀπολαμβάνει διαρκῶς τήν πνευματική ἀνάγνωση».⁹

Ἀστείρευτη πηγὴ, πού κρατᾶει στοὺς ἀπεράντους αἰῶνες.

«Αὐτός πού θά πιεῖ ἀπό τό νερό πού ἐγώ θά τοῦ δώσω, δέν θά διψᾶσει στόν αἰῶνα, ἀλλά θά γίνεῖ μέσα του πηγὴ πού θ' ἀναβλύζει τό νερό τῆς αἰώνιας ζωῆς» (Ἰω. 4:14).

Ἐκδότης: Ἀρχιεπίσκοπος Γ.Ο.Χ. Ἀθηνῶν & Πάσης Ἑλλάδος Μακάριος
Ἐπικοινωνία: archbishopmakarios@gmail.com

⁷ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, In principium Actorum PG 51, 87.

⁸ Κατήχηση 16:11.

⁹ Ὁμιλία στόν φτωχό Λάζαρο 3:2, ΕΠΕ 25, 479.